

tud közülok egy párt a csordától szakítant. Azért hát nyugodjatok meg! nem lesz elefánt, vagy ha lesz, bár „drága lesz” — és én ezen a vidéken nem is vágyom utánuk. Persze ti... na ja, szeleburdi népesség — kíváncsi vagyok, hogy számíthatok-e rátok, ha baj lenne...

— Minden bizonnyal kapitány! feleltük kissé sértődötten... és elhatároztuk, hogy a kapitány egy kissé „fél” az elefántoktól, — aztán újra tovább folyt a póznaállítás és drótfeszítés, meg friss hús szerzés fárasztó munkája...

Szerdán reggel a reggeli után a telegráf sátorba mentünk, hogy a 40 km. távol lévő főállomásra a szokott mindennapi jelzést leadjuk — és a morse gép ketyegésére nagy megrökönyödésünkre semmi választ nem kaptunk. Valami baj történt a vonalon. — Próbáljátok meg a közbeeső 18 kilométeres kiegészítő állomást, Bomokurot, vagy Kávit hívni — rendelkezett Trauwitz, idegesen. Újra semmi válaszjelzés.

Trauwitz alarmot fuvatott, aztán úgy rendelkezett, hogy a felállított póznak mentén 20 kuli és mi hárman elmegyünk lóháton a vonalat végig vizsgálni és ha kell, javítani. Egy őrmester és két műszaki alliszt a többi feketével a tanyán marad és amíg mi oda vagyunk „készletet javít”.

Három napra készültünk el és a feketék a szükséges szerszámokon kívül a táborozáshoz szükséges holmit is felrakták a „csecse-légymentes” lovakra (csipés okozta betegségen tülesett, biztos állatok). Nem tartott soká az erőltetett nap. 3 órai erős lovaglás után egyszer csak megszakadt a végtelenbe húzó dróttal egymáshoz fűzött cölöpök sora — és a „helyszínen” voltunk.

Vagy öt pompás feketére kátrányozott táviró oszlopunk hevert a földön, alaposan bele döngtetve a földbe össze hasogatva, a huzalok összegubban-

colva, a fehér porcellán csigák letörölve... jól néztek ki a „vezetékjeink”. — Ezek ugyan tényleg nem továbbíthatják a jelzést — jegyezte meg flegmatikusan Flower — és pislogva pillantott a századosra, lesve, hogy mit szól ő a vandál munkához.

Trauwitz arca csakhamar földerült, gunyosan jó indulattal mosolygott a szemünk közé, aztán pokoli nyájasan szólott:

— Az urak óhajtották a gondokovoi elefántcsordát közelebből megismerni... Mi? Nos, abban a kellemes szerencsében van részem, hogy... az istennyila csapjon beléjük — kiáltott aztán fel, kiesve gunyolódó szerepéből — megmutathatom nektek az első nyomokat.

— Na, mit szölközök hozzá? Pompás fickók lehetnek, mi? — van kedvetek vadászni rájuk?

Kissé néztünk egymásra, aztán Flower szólalt meg:

— Vadászni fogunk rájuk, most már szabad! Kapitány úr, ugye megengeded... Isten segítségével lőni is fogunk belőlük és Lucy (már mint én) le fog minket fotografálni az elefánt hasán... Hurráh!

— Csak aztán a saját hasadra ne fekédj! — felelt szárazon Trauwitz, lehűtve lelkes hangulatunkat. Hanem aztán kiadta a parancsot a nyomozóknak, hogy haladéktalanul induljanak az elefántok nyomába és ha rátalálnak a csordára, azonnal jelentsék.

Aztán táborot ütöttünk, egy jó erős fákkal benőtt sűrűségben.

— Ezek itt bált rendeztek, játszottak és mivel a fekete kátrányszagú cölöpök nem nyerték meg elefánt önyagyságáék szíves jóindulatát, hát egyszerűen kidöntöttek egy párat... — szólott Trauwitz ebéd közben.

— Jó lenne megnézni a környéket, mert azt hiszem, hogy valami megzavarta a csordát, azért „dühöngnek”.

Erdőben.

Az évek, hej, hogyan suhannak!
Tán egy emberöltője annak,
Hogy láttál, rengeteg.
És most, hogy benned újra járok,
Szememből fájó könyv szivárog
És szívem bús, beteg.

Utak, galyak hideg-fehére
S az én hajam is szürke dérbe.
Mily bús találkozó!
Feddően int a fa, a cserje:
Miért hagytál minket te cserbe!
Tán idegenbe jó?

S a szél dudol: Mi hajta téged?
Kerestél hírt és dicsőséget?
S mit lettél, mondd nekem?
Álmod, reményed semmivé lett,
Mögötted már a java élet
S most itt állsz betegen.

Szemeim szegzem az utakra,
Gyermekkorom után kutatva:
Hová tűnt? Merre lett?
Deres fű közt járok, keresve,
Reám borúl szomorú esle.
Nincs rája felelet.

FELEKI SÁNDOR.

Jancsi.

(„A TERMÉSZET” eredeti tárcája.)

Írta: Jurán Vidor.

Ott állott a négy kőfállal körülzárt telek lábában s a pirkadó, párás őszi hajnalba beledörögte párviadalra hívó dalát.

A hangja mélyen morajlott, mint a bűgő orgonaszó.

Hátraszegett nyakán megduzzadtak az erei, izmos lábain megfeszültek acélos inai és támadásra készen várta az erdők szabad ellenfeleinek kihívó válaszát.

A fenyvesből késett a felelet.

Pajtásai kerülték előhegyeinket, fönt, a Tátra kék hegyóriásai között élvezték a végtelen szabadság s a vad szerelem mámorát. Az erdő mélyében redves hangon talán ugyanakkor ott is megszólalt valamelyik vén legény mély basszusa, a visszhangja azonban sohasem tévedt a négy magas kőfalig.

Az udvar közepén újra megszólalt dörgő bőgése.

A duzzadó erő s a végtelen szabadságot sóvárgó izzó vágy megremegtetette hangját, melyből kirítt a fogoly rab csitítgatott, bús szomorúsága.

A tizes most hirtelenül fölívágta a fejét.

Valaki megzörgette a kaput.

A szénapadláson lábra pattant a szunyókáló kopófalka, Dühös ugatással nekirontottak a nyiló kapunak, melyen egy fegyveres férfi lépett be.

Most jöttek meg a nyomozók, alig 2 órai távollét után és a vezető sikári jelentette az eredményt:

— Az elefántok alig egy óra járásnyira tanyáznak. Dühösek, csapkodják a fákat és a tehének állnak kívül, ők védik a bikákat... és jobbra a mi tanyánktól, alig 30 percnyire, nagy döglött elefánt fekszik a fűben... esetleg más is, ragadozók és dögkeselyűk vannak a hullánál... — végzé jelentését a sikári.

— Biztosan vadászott rájuk valaki... nem fehér, mert akkor itt a végtelenben hallottuk volna vagy mi vagy embereink a dörrenést, hanem fekete vadászok, valószínű néhány maszái „elmorán” vitéz kergette a barmokat.

— Azonnal indulunk! Nagyon vigyázatok kérlek, baj ne essék... hallgassatok rám fiúk!

Tíz perc múlva már a nyomon voltunk és elértük nemsokára a „dögöt”. Fegyvert lövésre készen tartva közelítettük meg a lelőhelyet, de nem volt szükség puskára, a ragadozók, a majmok sivalkodását tekintve, néhány leopárd, elvonult és a keselyű nagy szárnycsattogással helyezkedtek el a fákon.

— Maszáiak vadásztak rájuk! Itt egy elhibázott dobás emléke... és Trauwitz sárgarézdróttal körülcsavart, majdnem karvastagságú földbe furódott lándzsa (asszegáj) nyélre mutatott. A sikarik közül hárman nagy erőfeszítéssel kihúzták a fegyvert a földből. A 26 cm. széles és 120 cm. hosszú, lapos, borotvaéles penge elhajolt a rettenetes ütéstől, amint a földbe furódott.

— Ha ez az asszegáj eléri az elefántot, az fölfordul biztosan — vélte Flower, aztán az elefánt döghez értünk. Óriási példány volt gyönyörűen fejlett fél agyarral, a másikat valami régi küzdelemben vesztette el, a lapockájából egy előbbihez hasonló, de még hosszabb asszegáj penge és nyél állt ki. Rettenetes dobás. A „tusker” egész eleje át volt

döfve és mégis... fiatal maszái, karcsú elmorán harcos merev teste feküdt hanyatt az ormány és fejtsak alatt összenyomva holtan, éles hajlott orrú arcéle, mint valami Hyxos egyiptomi harcosé, rejtélyes komor mosolyra torzult.

Az asszegáj tulajdonosa... susogták a sukarik, babonás idegeskedéssel kerülve a hulla merev, üveges tekintetét, mi tisztelegtünk, aztán a temető sikarikat hátrahagyva, tovább haladtunk.

Körülbelül egy órai „marsolás” után beértük a híres gondokovoi csordát. Ott himbálództak, legelve, játszva, verekedve egy kis sikomorakkal és mimoza fákkal benőtt pagony közepén.

— Ott víz van, jól vannak lakva és most nyugodtabbak. Talán nem lesz veszélyesebb a dolog, ha azt a nyolcas csoportot el bírjuk szakítani a többitől.

— Meg kell riasztani őket és aztán a feketék szaladjanak közéjük és akkor a 8-as csoport felénk jön. — Csak hármat szabad lelőni fiúk, ha nem támadnak, becsületből!

Az egyik sikári egy robbantó patront helyezett el ügyesen az elefántoktól szél fölött és meggyújtotta.

Pár pillanat alatt robbant a gyutacs nagy pukkanással és erre a jelre a sikarik előre szaladtak a két csoport közé.

A csorda nekiiramodott szél alatti oldalon és esze nélkül menekült tovább, igazolva jóllakott gyomrát — csakhogy!

A nyolcas csoport is csatlakozni akart az elől nyargalókhöz és nem volt kedve mifelénk futni és akkor történt a baj...

Mindnyájunkat elfogott a vadászláz és előre szaladtunk, még a nyugodt Trauwitz, a híres nimród is és akaratlanul a futó csorda és a futni akaró csoport közé kerültünk.

Most volt a döntő pillanat.

Az iroda nemsokára megtelt vadászokkal, az udvar pedig visszhangzott a kopók csaholásától.

Jancsi, a mi fogoly szravasunk, ekkor már visszahúzódott a felszer eresze alá. Ott lefeküdt és búsan belebámult a párás őszi hajnalba.

Akkor láttam szegényt utoljára!

Mikor este az erdőből visszajöttünk, a dübörgő vonat már vitte Jancsit a németek földje felé.

Megkötözve, mozdulatlanul feküdt az udvaron és tágranyílt, fénylő szemeit búsan körüljáratta szokatlan környezetén.

Tekintetéből végtelen szomorúság és tengernyi fájdalom ritt le. Látszott a szegény párán, hogy beletörődött változhatatlan sorsába és várja a megváltó halált.

A sorsnak kiszámíthatatlanok a szeszélyei.

Egy vén 12-essel tegnap még a távoli fenyvesek sátorernyője alatt élvezte a hús havasi levegőt.

A gerincen felbúgott a mély vadászkiáltás, az erdőben pedig megszólalt a kopófalka zibongó csaholása.

Ők ketten menekültek.

A gerinceket és főváltókat óvatosan kerülték, mert ott az elrejtett halál várta őket. A völgyek hosszában kiváltottak a mezőkre s ismeretlen, új tájak felé menekültek, hogy üldözőiktől szabaduljanak. A falka lassan elmaradozott, csak két fekete, borzas kopó követte nyomaikat.

Az Istvánhegyről nekivágtak a rohanó Poprádnak,

Az öreg 12-s a hideg vízben szembeszállt a támadó kopókkal. Az egyiket felöklelte, aztán pár ugrással parton termett s egyenesen neki vágott a vén Kotniknak. A fölhasított kopó nehézkesen kívánszorgott a vízből s vérző mellkassal követte csaholó pajtását.

Ő a part martjain mozdulatlanul megállott.

A hideg vízben egyszerre csak érezte, hogy a görcs megdermeszti a lábait.

Honnan, honnan nem, mellette terem egy rőzsét szedő tót asszony. Hátáról lehúzza vászon lepedőjét s pillanat alatt nyakára kanyarítja. A vén banyából kitört az öröm:

— Be szép tinót fogtam!

A közeli pásztorok is ott termettek és megkötözték a gémberegett tagú, kimerült állatot.

A nyers kötelek véresre horzsolták lábait, a durva bánásmód pedig felhasította horpaszát.

Leoldottam kötelekeit.

A szarvas nem mozdult.

Az öreg Kubó, a félviseltes vadászunk megszólalt:

— Le kell löni! Úgy sem éli meg a reggelt!

Persze, persze! A vén rókának akkor is pecsenyén járt az esze!

A kocsisok vízzel kínálták. A szarvas pár kortyot nyelt, majd nehézkesen feltápáskodott s dülöngő léptekkel járn próbált.

Megcirógattuk s megvakartuk a feje búbját. Vérző lábait és horpaszát kimostuk s bekötöttük. Úgy babusgattuk, becézgettük,

Az elefántok neki indultak rohamra mi felénk . . . és mi . . . ketten közvetlen elébük kerültünk véletlenül, Trauwitz kissé jobbra, oldalt, aztán roppantak a puskák . . .

— Hohó barátom! és Trauwitz felemelt Mauserjét egy hatalmas tehenre sütötte, ismételt újra lőtt, hihetetlen gyorsan dolgozott kezében az ismétlődő mechanizmus. Az elefánt a két lövésre megállt, aztán megingott és . . . mintha semmi baja sem történt volna, hirtelen megfordult, ormányát összegömbölyítve neki támadt Trauwitznak.

Most még egy lövés következett . . . az elefánt még mindig rohant, már elérte Trauwitzot, akinek keze most nem ismételtette a fegyvert — és viasz-sárgán meredt az elefántra . . . Akkor roppant el Flower nehéz dupla puskája (^{Vordite}_{450.}) és a hatalmas barom fölfordult, majd agyon nyomva Trauwitzet.

Flower aztán egy másik elefántra lőtt, az is támadott, a főhadnagy hátrált egy sikomorafaig, végre az összegöndörített ormányon át agyvelő-lövessel felfordította az elefántot.

Most harmadik elefánt törtetett felénk. Előtte szaladt egyik vadász sikarink, egyenesen felénk . . . „mintha csak hozná az elefántot“ — aztán én is lőttem Mauseremmel . . . A „Limann“ vizir és fegyvercső „légy“ egy pillanatra egy irányban volt az elefánt fejével, ott a fül előtti mélyedésben, aztán mint egy feldülő gőzmozdony zakatolva, zihálva roppant össze a szép erős ősbaram — csak úgy rengett a föld!

A „hecc“ véget ért! Meg volt a „trofea“, az előírt „3“.

Hanem azért egy kissé kényszeredetten nevtünk egymás szeme közé . . .

A magyar teve

a teve történetének keretében.

(A Magyar Brehm kiegészítésével.)

(Folytatás.)

Írta: Szalai Béla dr. — Nagyszében 1916.

A teve haszna.

Püposunk egyike a föld leghasznosabb házi állatainak, valósággal Isten áldása és kegyelme az ember számára.

Húsát keleten mindenütt úgy eszik, mint nálunk a marháét. Palgrave szerint ize nem oly jó, mint a borjué. Dehát ez szokás dolga. A zsidóknak élvezete tiltva van, lásd V. Mózes, 14, 7: „Meg ne egyétek (azon állatokat), melyek kérőznek ugyan, de nem két-rét hasadt patájuk, mint a teve, nyul . . . Ezek tisztátalanok legyenek nektek!“

A római nagyurak és császárok néha kuriózumként ették a tevehúst, így Heliogabalus, kiról delius Lampridius ezeket írja (De Heliogab. 20 et 28 et 31): „Heliogabalus többször készítettett magának oly fogást, melyet teve-sarokból¹ kakastaréjból, páva- és fülemilyenelvből kotyvasztottak össze, mert azt mondták neki, hogy így biztosan megvédheti magát a nyavalyatöréstől. Azonkívül többször süttetett magának tevepecsenyét. 600 teve-fogatja is volt, de ezt keveselte, arra hivatkozván, hogy a persa királynak 10.000 tevéje van.“ Citálja Gesner is 154:70. Mint ismeretes, a teve púpja inyenc falat. Már egy régi arab költő írja: „Mi vendégeinket tevepúp zsírjával tiszteljük.“ (R. 699.) Hogy már a régi Perzsák is szerették a tevesültet, Athenaios bizonyítja. (Kr. u. 110. IV. 10.) Az északarabiai thay nép főnöke egyszer lakomát adott, melyen egy teve egészben sülve volt feltálalva, hozzá több óriási tálban, melyek közepébe lándzsa volt szúrva, kínálgatták a rizsből készült piláfot (Niebuhr II. 389 és Ritter

¹ Mások szerint itt nem teve (camelus) hanem strucc (struthiocamelus) értendő. I: O. Keller 22.

mint a beteg gyereket és pár hét alatt kigyógyították megszédült kedvencünket.

Így került Jancsi fogságba.

* * *

Két vasderes csikó volt a játszótársa.

Együtt hancuroztak, mókáztak és amint jó pajtásokhoz illik, együtt követték el csinyjeiket, akárcsak a pajkos fiúk.

Jancsi volt köztük az akrobata s a bohóc.

Hármasban felkutatták az udvar rejtett zugait, ellátogattak a tehenistállóba, onnan pedig átbandukoltak a lovakhoz.

Mikor Jancsi agancsos feje első ízben megjelent az ajtóban, az öreg kancák csodálkozó pillantása meredt feléje, melyet nyomon követett az ellenszenv: füleiket hegyezték s kopott, sárga fogaikkal fenyegetően köszöntötték. A csikók anyjukhoz dörgölődtek, erre szent lett köztük a béke s Jancsi mindenkoron otthonukba léphetett. A csikókkal való pajtáskodás révén valóságos meghitt, intim viszony fejlődött ki köztük. A huncut Jancsi azonban visszaélt a vendéglátás jogával, minden délben pontosan megjelent az abrakolásnál s a ropogós zab javát elcsente előlük.

Innen hármásban átkocogtak a tehenek közé. Inyenc falat itt is bőven akadt jóízű korpa és zamatos répalevél képében. Nyalakodásukért bántódás nem érte őket, leszámítva természetesen a fejőasszony cifra kifakadásait. Az állatvilágban azonban a becsületsértésről más fogalmak és felfogások divnák, miért is e bagatelleket egyszerűen figyelembe sem vették.

Ezután következett a nagy atakk!

Az urfi egyik gyöngéje a főtt krumpli volt.

Az udvar közepén csöndesen leste a pillanatot, mikor a cselédek megtöltötték a hosszú vályút. A sertésólakból 8—10 korgó gyomrú süldő és emse vad irammal, egymás hátán keresztül, nekirentott a tálalt asztalnak, melyhez viszont Jancsi is némi jogot formált. A rőfögő banda azonban nevetlen népség, a hozzáférés útját elzárták előle, sőt egyik-másik irigy malac felágaskodott s nagyot csipelt a szügyén. Jancsinak nap-nap mellett kellett rendet teremtenie s ha ez nem használt, mellső lábával végigkopogtatta a telhetetlenek oldalbordáit.

Ezt a virtusát csikópajtásai mindig röhögő nyerítéssel honorálták.

Olykor bizony a cselédleányok is megsajnálták ápoltjaik helyzetét s a piszkafával oldalba suhintották az urfit.

Jancsi e gyöngédtelenségre nevetlenül, de radikálisan válaszolt: agancsával meglibbentette a lányok kurta szoknyácskáit.

Volt ilyenkor sikítózás, no de hát ő, mint az erdő s a nagy hegyek szülőltje, a szarvasmarhák körében csak nem tanulhatta meg a „homo sapiens“ morálját s illemkérdéseit?

Akkoriban a kérődzők s az egypatások generálisai, a kocsi-sok között nagy volt a háborúság.

Mit lehessen tudni, hogy e torzsalkodásnak mi volt az oka?

Lehet, hogy egy pár parázs szemért, avagy egy suhanó viganóért vetélkedtek, lévén e kettő ós idők óta a kis és legnagyobb bajok okozója.

Mivelhogy jószágaik részére mindegyiknek meg volt a maga elkülönített takarmánya, csupa virtusból kölcsönösen meglop-

Farkasok. Vastagh Géza festménye.

752). Ezt különben már a régi perzsákról is meséli Herodotos: Clio 133 és utána Athenaios IV. 6: Camelum totum in fornacibus assatum apposuerunt. Gesner 154: 55.

A tevé *teje* is kitűnő és egészséges eledel (Palgrave); élvezete ma is, régen is nagyon általános volt, amint erről Diodorus Siculus, Hieronymus, Herodotos és mások tanuskodnak, lásd:

Bochart 1712. I. 79. Plinius kellemes édesízűnek mondja („Lac suavissimum XI. 41; XXVIII, 9.) Vegyi vizsgálatát Dragendorff (1865—1867) és Chatin (1864) ejtették meg. Aristoteles szerint e tej a leghigabb volna valamennyi közt (III/16, 2)¹ és legtöbb-

¹ De ez tévedés.

kodták egymást. Talán nem is lett volna belőle nagyobb baj, ha Jancsi nem kerül közéjük ütközőnek.

Palkó szerette Jancsit s gyakran megvakarta a feje búbját. Misó, a tehének őrzője, csak azért is ostorral végig vágott rajta.

Jancsi ezt a szívtelenséget kegyetlenül boszulta meg.

Palkó egyszer a lovakat tisztogatta az istállóban. Ezt az alkalmat kihasználta Misó, felosont a szénapadlásra. Hátán a nagy szénáskosárral nemsokára megjelent a létra felső fokán s ugyancsak aprózta lépteit, hogy mielőbb elrejthesse lopott zsákmányát.

Jancsi a közelből mozdulatlanul figyelte a jelenetet. Egyszerre, mintha rugó lökte volna fel, fölpattant s rettenetes dőféssel a létrához szorította a kocsiát.

Misó elvesztette az egyensúlyt, a létra fokain legurult s rémes ordítással elterült a földön:

— Jezsis, Marija! Eltörött a bordám!

Elsőnek Palkó termett mellette. Látva lopott s szétszórt szénáját, jobbról-balról tisztességesen fölképelte a földön fetregő pajtását.

E nem várt köszöntés egyszerre kigyógyította Misó eltörött bordáit. Felugrott s neki rohant Palkónak.

Olyan parázs verekedés és riadalom támadt erre, hogy csudájára összefutott az egész ház. Mint a marakodó, vérbeli kopókat, egy dézsa vízzel kellett őket szétugrasztani.

Jancsi ezalatt az udvar egyik zugából a lehető legártatlanabb képpel végignézte a vad tülekedést.

Az idő észrevétlenül tovább suhant titokzatos pályáján, emléket s nyomot hagyva mindazon, amit láthatatlan szárnya megsuhintott.

A fűge Jancsiból észrevétlenül mogorva János lett: megerősödött, megnőtt s megkomolyodott. Felcseperedett csikópajtásai is megszokták már a hámat, miért is egyedül, mint az elhagyott aglegény, ödöngött az udvaron. S amint évről-évre rügyfakadás-kor agancsát levetette s erősebb és díszesebb koronával ékesítette nemes fejét, zárkózottsága is nőttön-nőtt.

Pajtásai nem voltak, mindenkit került, biztos jelül, hogy kinőtt már a kamaszkorból.

Ezelőtt minden alkalmat megragadott valami csiny, vagy huncutság elkövetésére. Fejéskor beledugta orrát a tejesköcsögbe s mivelhogy az asszonyok ráripakodtak, kimenekült az udvarra, csikópajtásaival addig ficánkolt, hancurozott, míg kelletlen szájkosara eltörött. A kicsorduló tejtől sörényes nyaka ilyenkor úgy nézett ki, mintha bemeszelték volna.

Avagy megtette azt a bravurt, hogy nekifutás nélkül átugrotta az embermagasságú nagy létrás kocsiát.

Most már nem mókázott, pedig az alkalom csak úgy kínálkozott, mint suhancorában.

Szeptember végén, mikor a fákról leperdült az első sárgult levél s a magas égen megszólalt a vándordarvak krugató nótája, Jancsi teljesen megbomlott.

Ki mondhatná meg, hogy e változásnak mi volt az oka?

Lehet, hogy az emlékezet felelevenítette benne egykori szülőhelyének bűbajos képét vad rengeteget s az égbenyúló nagy

szőr harmadrésznyi vízzel vegyítve élvezik (VI/25, 1). Ez utóbbi meg is felel a valóságnak, mert Ritter szerint (p. 655) a turkómánok jelenleg is vizet öntenek e tejhez, mely így nagyon üdítő ital (lásd: Al. Burnes, 1839, III. 216). Ha a teve nem engedi magát megfejni, mellé teszik elhullt borjának kitömött bőrét, hogy megindítsák vele „anyai szivét” akarom mondani „tejét”. (Hommel 199.) Ez az eljárás ősinek látszik. Keleten a bivalytehenek csökönnyösségével szemben is alkalmazzák, sőt a mai nap is divik a Székelyföldön, lásd: Szilády: A bivaly felfedezése „A Természet”-ben 1916. 46. a.

A régi arab költők sokszor emlegetik a „bő tejet adó teve” érnyeit. Lásd több idézetét Hommelnek (p. 176. stb.).

A tatárok a savanyú tevet tejet megerjesztik, amidőn egy kedvelt alkohol-tartalmú italt nyernek belőle, ez a teve-pálinka. (Fitzinger 1860, IV. 42 és Zimmermann 1777. 357.)

A teve szőréből készült szövet nem csak ma híres lágysága, melegsége és tartóssága révén, hanem nagy kedveltségnek örvendett már a legrégebbi időkben is. A perzsa előkelők teveszőrkelméinek lágyságát már Ktesias dicséri (Kr. e. IV. század, I: „Persicorum X.” és Apollonius XX-ban.) Aelianus (Kr. u. III. sz.) is kiemeli (XVII. 34.) a Kaspi-tó vidéki teveszőr finomságát és értékét. Ugyanígy nyilatkozik Marco Polo (XIII.) a tatárországi teveszőrről (I. 63.) „Keresztelő szt. Jánosnak pedig öltözete teveszőrből vala” mondja már Márk evangélista I. 6. Ez azonban már durvább minőségű lehetett. L. még Bochartnál p. 78.

(Folytatása következik.)

Sajtóhibák a „Magyar Teve” című cikkben („A Természet” 1917. I. sz.). 4b. oldal, 4-ik sor: „Szalai” helyett „Szalay” olvasandó. 4b. oldal, az első kikezdés utolsó előtti sorában: „tehát” helyett „De hát” olvasandó. 5a. oldal, 2-ik kikezdés 5-ik sora: „szinek” helyett „szinnek”. 5a. oldal, utolsó előtti 4-ik sor: „Tisukovszky” helyett „Timkovszky”. 5a. oldal, utolsó sor: „kiadta” helyett „2. Kiadta”. 5b. oldal, negyedik kikezdés 6-ik sorában: „Gersen” helyett „Gesner”. 6a. oldal, kilencedik sorban: „Ssalik” helyett „Ssálih”. 6a. oldal, utolsó előtti 9-ik sor: „Lyria” helyett „Syria”.

hegyeket, melyeknek lejtőiről fenyőkoszorúzza medreikben kristályos patakok a völgyek ölébe futnak. Avagy az ősi őszlön megremegtette szívének egyik rejtett hurját s a végtelen szabadság után sóvárgó vágy föltárta bús rabságának szomorú meddőségét? Vajjon ki modhatná meg ezt?

Jancsi akkor első ízben ösztönszerűleg kiment az utcára. És itt nem a megálmodott fenyves s a nagy hegyek ormai köszöntötték, hanem a kövek s a kövekből összerótt házsorok, a mindennapi élet ríktó zaja, a kenyérért tülekedő éhes emberek meg-rázó szimfóniája.

Szomorúan visszabandukolt oda, ahol mégis kisebb a zaj, s valamivel nagyobb a csend, mint a törtető emberek lármás országútján.

Azóta morózus, embergyűlölő lett, mindenkit szügyrevágott fejfel köszöntött, még azokat is, kik egykoron ápolták és becézték.

Mikor pedig Kubót, az ötnegyed métermázsás, félviseltes vadászkutát, egyetlen lökéssel vagy hét méternyire röpítette, színültig telt a pohár: Jancsitól szabadulni kell.

De hogyan?

Lelőni?

Ahhoz nem volt szívünk.

Szabadon bocsátani?

Csak azért, hogy valamelyik irigy szomszéd vagy orvadász ledurrantsa s kejárul mulasson rajtunk? E gondolattal sem barátkoztunk meg.

Hát eladjuk!

Bébi elefánt cukorbetegsége.

Írta: Raitsits Emil.

Az emberek között gyakrabban előforduló cukorbetegség (*Diabetes mellitus*) állatok között sokkal ritkábban fordul elő. Ennek oka főleg abban rejlik, hogy állataink ritkábban érnek el magasabb kort és hogy az állatorvosnak ritkábban adódik meg az alkalom pontosabb vizeletvizsgálatra, illetőleg az állatoknál régebben a vizeletvizsgálatot ritkábban hajtották végre. Amióta az állatorvosi tudomány a modern tudományok színvonalára emelkedett, ismételtén találhatunk feljegyzéseket és ismertetéseket, amelyek az állatok cukorbetegségéről emlékeznek meg.

A cukorbetegség idült betegség, mely igen hosszadalmasan folyik le és kezdetben alig észrevehető, lappangó tünetekkel veszi kezdetét. Első szembetűnő jelensége a bányadság, habár az állat igen jó étvágyú, mégis rohamosan soványodik. A soványodás mellett az étvágy hamarosan nagyobbodik, úgy, hogy az állat rendkívül falánk, nagyétvágyú lesz, evvel kapcsolatban a szomjúság is nagy mértékben fokozódott. A vizelet mennyisége is nagyobb, némelykor a napi mennyiség ennek 3–5-szörösére emelkedhetik. A betegség csakis abban az esetben állapítható meg teljes biztossággal, ha a beteg állat vizeletében szőlőcukrot kémiai úton vagy erjesztő próba segítségével vagy pedig a cukor tartalmú oldatok fénycsavarási tulajdonságát felhasználva, polarimetriás úton sikerül kimutatni.

A körülbelül negyven éves Bébi elefánt tápláltsága már az utóbbi hónapokban nem volt kielégítő, de gondozói a soványodást a hadi állapottal járó takarmányszükség miatt előírt szűkebb takarmányozás következményének tulajdonították. A soványodás 1917. január 4. óta mindinkább szembetűnőbb lett és a Bébi kedvét kezdte veszteni, nem táncolt s nem törődött az őt becézgető közönséggel sem. Étvágya azonban nem változott, ha lefeküdt, úgy csak segítséggel sikerült felállítani. A bányadság, elerőtlenedés és a rohamos lesoványodás keltette fel bennem a gyanút a cukorbetegsége, amit a január 11-én végrehajtott vizeletvizsgálat meg is erősített. A cukortartalom a vizeletben a következőként ingadozott:

Csak minél messzibbre, hogy esetleges rossz sorsáról tudomást ne szerezhessünk.

Mert az ember úgy van a kedves emlékeivel, mint a gyöngéd virággal: becézi, ápolja s minden disszonanciától óvja őket.

Valamelyik nap beállít a szomszéd város hentese. A bivaly-erejű akrobata mint vevő mutatkozik be.

— Hát mit akar venni? — kérdezi az öreg úr.

— Hallom, hogy a szarvas eladó.

— A szarvas? Minek az magának?

— Jó lesz a húsa virslinek, megfizetek érte...

Az öreg úr rámeresztli csodálkozó szemeit:

— No öcsémuram, abból a virsliből senki emberfia nem eszik itt a környéken. A szarvasbika nem eladó!

Emberünk himez-hámoz, hogy ilyen kár, meg amolyan kár; no, de legalább meg szeretné nézni!

— Hát hiszen megnézheti — véli az öreg úr — de amúgy messziről, mert Jancsi goromba legény, mindenkit felöklel!

— Úgy nézek ki, mint aki fél? — pattan fel emberünk. Térdre buktatom a legerősebb bikát, csak nem szeppenek meg egy tinótól!

Az atyafi kimegy az udvarra, ott elkurjantja magát:

— Hol vagy te híres?

Jancsi a kihívás irányába fordította a fejét, végigmérte ellenfelét, aztán szügyrevágott fejfel jött. Eleinle lassan, imbolyogva, majd gyorsabban, végül, mint a kilőtt nyíl, nekিপattan az atyafinak,

A hentes a dőfés pillanatában megragadta az agancsát,

I. 11-én	1 ⁰ / ₀	cukor		
I. 12-én	—	—	2 kg.	lóhús naponként
I. 13-án	0 ⁵ / ₀	cukor	2	" " "
I. 14-én	0 ²⁵ / ₀	"	3	" " "
I. 15-én	0 ²⁰ / ₀	"	3	" " "
I. 16-án	0 ³ / ₀	"	3	" " "
I. 17-én	0 ²⁵ / ₀	"	3	" " "

A lóhús mellett 20 kg. zabot, 20 kg. korpát, 200—300—400 gr. szódabikarbónát, 300 gr. konyhasót, 2 tojást és szecskát fogyasztott el naponként a jó étvágnak örvendő Bébi és emellett ráadásul nagy mennyiségű szénát és zabszalmát. Szomjának oltására naponként 90—120 liter vizet fogyasztott el. A fenti táblázatból kitűnik, hogy a megfelelő étrend szabályozásával a cukortartalom is lényegesen csökkent és evvel kapcsolatban Bébi kedélyállapota is fokozatosan javult. A vizsgálatok további eredményéről és az étrendváltatásokkal kapcsolatos jelenségekről, helyesebben a betegség lefolyásáról majd annak idején bővebben az „Állatorvosi Lapok” hasábjain fogok beszámolni. Mostani előzetes rövid ismertetésem kapcsán még azt óhajtom megemlíteni, hogy az állatorvosi irodalomban eddig kutyáknál, lovaknál, szarvasmarháknál és majmoknál (Leblanc)¹ felismert cukorbetegségről találhatunk közleményt. Ezek szerint ez az első eset, hogy elefántnál cukorbetegség is előfordul.

Arra a kérdésre, hogy Bébi cukorbetegsége tulajdonképpen mi okozhatja, a jelen esetben, pozitív klinikai tünet hiányában, biztos véleményt nem mondhatok. Tudvalevő a cukorbetegség az idegrendszer, a máj, a hasnyálmirigy betegségei után, továbbá minden szembetűnő szervi betegség hiányában is keletkezhetik, érthetővé teszi előbbi nézetem helyességét. Bébi állandó megfigyelésem alatt áll és nem zárható ki, hogy a további vizsgálatok alkalmával oly leletre akadok, amelyből a betegség tulajdonképeni okára is fényt deríthetek. Bébi betegsége a további vizsgálat eredményétől függetlenül, gyógyíthatatlan, de megfelelő étrend mellett esetleg még hosszabb ideig is életben tartható. Az érzékenyebb szívűek ne aggódjanak, a cukorbetegség Bébinek nem okoz fájdalmakat.

¹ Hutyr-Marek: Specielle Pathologie und Therapie der Haustiere.

No, most jön a bravur: a legerősebb bikát térdrevető híres csavarintás!

Valamiről azonban megfeledezett: nem lomha barommal, hanem szívós és leleményes ellenféllel került össze.

Jancsi a kemény markok súlyos nyomását nagyon is érezhette, mert egy óriási ugrással hátraszökött, magával rántva emberünket, aki elvágódott ugyan, de a szarvas agancsát nem eresztette el.

És most rettenetes küzdelem fejlődött.

Jancsi félkörökben, hullám- és csigavonalakban folyton hátrált és a levegőben úgy lóbálta az atyafit, mint valami szalagot. Egyszerre a keringésben megállt, emberünk hangos puffanással földhöz vágódott. A bika földhöz akarta szögezni ellenfelét. Teste az erőlködésben szinte kétrét görnyedt, a karjait azonban még sem tudta behajlítani.

És újból kezdődött a vad keringés, a folytonos hátrálás. Jancsi tehetetlen dühében most már olyanokat fújt, mint a megpuskázott vadkan.

E jelenetek káprázatos gyorsasággal sorakoztak egymás mellé.

Mi nézők csak akkor ocsudtunk fel a meglepetés kábulatából, mikor az öreg úr éles hangja sivitott át a levegőn:

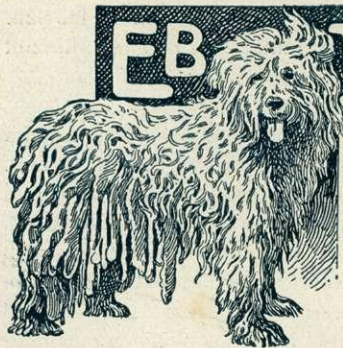
— Címbal, Csárdás, Doda! Banda ne!

A ház minden irányából kilenc vérbeli kopó rohant elő.

— Hajrá Csárdás! Hajrá!

A vaddisznós kopó a következő percben már ott lógott a szarvas torkán. A többiek is, akárcsak az eleven ördögfiúk, odatapadtak Jancsi nyakához, szügyéhez. Úgy lógtak rajta, mint a nehéz koloncok.

EB TENYÉSZTÉS

A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületének hivatalos közlése.

Az Egyesületet érintő levelek és egyéb kérdések Ilosvai Lajos Károly ügyvezető titkárhoz, Budapest 112 (postafiók 24) küldendők.

Az Egyesület évi tagsági díja 15 korona, amelynek fejében az egyesület hivatalos lapja díjtalanul jár.

Összejöveteleit minden hétfőn a „Saskör” vendéglőjének külön termében tartja meg, vendégeket szívesen látnak.

A kutya, mint rendőr.

(Folytatása és vége.)

Írta: Gegus Dániel

De most már lássunk munkában is néhány kutya-detektívet, avagy detektiv-kutyát, mit tudunk hát vele produkálni.

Gyilkosság történt, a cserje közepén megtaláltunk egy halálra vált embert. A hulla mellett semmi jel, ami a gonosztevőkre mutatna. Okos, furfangos, elővigyázó volt a gyilkos, nem hagyott maga után áruló nyomot. Valamit azonban mégis: a hulla körül ott vannak a lábnyomai. Ezt már mégse' vihette magával, sem el nem tűntelhette. Az ember-detektív magából ebből a lábnyomból egyebet nem igen tud megállapítani, minthogy nagy lába volt az illetőnek, patkó volt a csizmáján, vagy ha nagyon tudós a Scherlock Holmesünk, még annyit, hogy erős termetű

A bivalyerejű most eleresztette a szarvas agancsát. S míg Jancsi a kilenc megvadult kopóval tülekedett, véresen és rongyosan elvánszorgott az irodáig. Ott megállt, öklével megfenygette a viaskodót:

— Hej Jancsi, Jancsi! Üssön beléd a suhai ménkö!

Jancsi azóta teljesen megvadult.

Ott állt utoljára a telek lábában s a pirkadó, párás őszi hajnalba dörögte bele párviadalra hívó dalát.

A hangja mélyen morajlott, mint a bűgő orgonaszó.

A duzzadó erő s a végtelen szabadságot sóvárgó izzó vágy megremegtette hangját, melyből kiritt a fogoly rab csitítgatott, bús szomorúsága.

Hátraszegett nyakán megduzzadtak az erei, izmos lábain megfeszültek acélos inai és támadásra készen várta az erdők szabad ellenfeleinek kihívó válaszát.

A messze erdőből késett a felelet.

Pajtásai kerültek előhegyeinknt, fönt, a Tátra kék hegyóriásai között élvezték a végtelen szabadság s a vad szerelem mámorát. Az erdőnek mélyében redves hangon talán ugyanakkor ott is megszólalt valamelyik vén legény mély basszusa, a visszhangja azonban nem tévedt a négy magas kőfalig.

Akkor láttam szegény Jancsit utoljára.

Mikor este az erdőből visszajöttünk, a dübörgő vonat már vitte a németek földje felé.

volt, egyik lábára sántított, magas és kövér ember lehetett. Mondom, ez is inkább a Conan fantáziája nyomán készült eredmény.

Elő hát azzal a négylábú detektívvel.

Kivezetjük a helyszínére a pompás „Luxot” (ezt nagyon szeretik rendőrkutya névnek) s megmutatjuk neki a hullát. Szimatot vetetünk úgy a hulláról, mint a lábnyomokról. Abból indulunk ki, hogy a tettes vitte magával a megölt ember szagát. Mikor a szimatvétel megvan, akkor kiadjuk a parancsot: „Such weiter!” Német juhászkutya lévén, német idomítást kapván, csak németül vezényelhetünk neki. Azt hiszem a jövőben, mi magyar ebtenyésztők ezért a „vezényleti nyelvért” is megindíthatjuk az alkotmányos küzdelmet.

Lux elindul a szimat után. Megesik, hogy valahol elveszti a szimatot, akkor újra visszavezetjük s új szimatot vétetünk vele. Azon újra elindul s most már nem veszti el.

A nyomkeresésnél akadályba botlik: fel kell sétálnia egy létrán, a tettes valószínű, hogy a padlásra ment fel. Nincs ott, ügylátszik, csak megtévesztés volt: a másik oldalon lejött. Lux is lesétál s megy tovább a nyom után. Egy fa alatt megáll, feltartja a fejét, szimatol. Nem megy tovább, a tettesnek itt kell rejtőznie. Mit csinál a kutya? Talán megelégszik azzal, hogy felugat s a többit rábizza a kéllábúakra? Dehogy azt teszi felkapaszkodik a fára s odafönt megcsípi az ipsét. A gyáva gonosztevőnek leesik az álla a csodálkozástól, amikor ennek a kutyának a fára mászását látja. De nemcsak neki, hanem nekünk is. Alig hinné el az ember, ha nem látna hasonló jelenetet. De én láttam Jurisch commisárius „Greif”-jét épen úgy fára mászni s akarva nem akarva kénytelen vagyok elhinni a dolgot.

Eddig volt a szellemi produkció, most jön a testi. A csirkefogó ellenáll, megtámadja a kutya vezetőjét. Lux ráugrik, megfélemezi s csakhamar diadalmasan kíséri maga előtt.

Rendőrkutya által felderített bűncselekményeknek ma már se szeri, se száma. Hozzáteszem mindjárt, hogy nem nálunk. Azokban az országokban, amelyekben nem skrupulizálnak az emberek azon, mi lesz, ha a gyilkos bácsit combon harapja a kutya, vagy úgy megijeszti, hogy nyavalyatörést kap. Nosza mindjárt becsukják érte a főkapitányt, vagy legalább is a detektívönököt. Németországból lássunk néhány esetet.

A hamburgi rendőrség „Hans” nevű kutyája egy éjjel megugatott egy embert, aki a bokrok között feküdt azzal a szándékkal, hogy kirabol egy szerelmes párt. A rendőr elcsípte, de az ellenállott, torkonragadta. A kutya ráugrott, a karjába harapott. Szokásos büntettes volt az illető, aki a kutya ébersége nélkül kirabol, talán meg is öl két embert.

Fischbeckben meggyilkoltak egy Walter nevű kereskedőt: több késszúrás és kődarab ölte meg. Gerhilde, a nerenzbergedorfi rendőrkutya a véres hely körül szimatot vett s ismeretlen vidéken másfélórát nyargalt, míg egy kerti lakásba ért. A szobában nem volt senki, a lakó akkor jött haza. A kutya rátámadt, elfogták, tényleg ő volt a gyilkos.

Jegyezzük meg itt, hogy az ilyen nyomozás megkívánja, hogy a kutyát az úgynevezett mélyen hordott orral való nyomozásra kell begyakorolni, amelyre még a jól kiképzett rendőr-kutyák is csak hosszas gyakorlat után képesek.

Roland a hágai rendőrkutya egy nagyobb szabású ruhalopást derített ki. Az eset után 16 órával vett szimatot s indult el. Háromnegyed óra múlva egy sűrű erdőben kosarat és koffert fedezett fel, a lopott holmik voltak azokban. Ezután a kutya tovább haladt az erdei úton s egy házba rontott, ahol a tettest megugatta.

Lux a híres osztrák rendőrkutya sikeréről is mondjunk el egy esetet. Pnkár karcsovinai (Stayer) házalónál egy ismeretlen nő kért szállást. Reggel a nő eltűnt. Jelentést tett a csendőrök-nél, akik Luxsal jöttek ki a helyszínére. A kutya az ágyról,

melyben a nő aludt, szimatot vett s elindult. Hosszas futás után egy elhagyott gunyhóhoz vezette a csendőröket. Itt szűkölni kezdett s a földet kaparta. A csendőrök ázni kezdettek s egy újszülött csecsemő holttestére bukkantak. A holttesten semmi erőszak nyoma nem volt, látszott, elevenen ásták el. Lux még nem nyugodott, elvezette a csendőröket egy karcsovinai ház elé. Mikor ajtót nyitottak, a kutya rögtön rárohant a cselédeányra Pogrincez Ágnesre. A házaló felismerte Ágnesben a nála volt nőt. Hosszas vallatás után beismerte Pogrincez Ágnes, hogy a házaló lakásán gyermeket szült, s azt élve elásta a kunyhó mellett. A pettaui törvényszék ítélezte felette.

Hát nekünk van-e valamivel dicsekednünk ezen a téren? Nagyon kevés. Egy időben Sajó Sándor kollegám sokat reklámirozta az ő „Lux”-át, de tudtommal ez a híres négylábú semmi maradandót nem produkált. Lehet, hogy talán nem is rendőr-kutya volt.

Már Peterdy Kálmán volt esztergomi, most pozsonyi főkapitánynak, akiről még meg fogok emlékezni, voltak a rendőr-kutyáival némi sikerei. Az ő „Luxa” már igen szép szerepet játszott néhány bűnügy felderítésénél, — így egy gyilkosságnál, — amiről dokumentuma is volt: egy ügyészi átirat, magam is olvastam, amelyben a királyi ügyész dicsérettel emlékszik meg a kutya eredményes működéséről.

És itt zökkenés nélkül átmehetünk ami rendőr-kutya mozgalmunkra, amely még igen kicsi multra tekinthet vissza s eredményekben is meglehetősen szegény. Isten tudja miért, nálunk maguk a rendőrség vezető emberei is animozitással viselkedtek a rendőr-kutya iránt. Mikor időnkint ide vetődött egy-egy német rendőr, aki valami kutyaversenyre utazott s bemutatta a kutyáit, egyszerűen lemosolyogták. Embernek is nehéz ezt a mesterséget megtanulni, hát még kutyának. Gúnyosan morzsolgatták azt az ősrégi szittya véleményt, hogy „mégis huncut a német”. Mi majd csak emberekkel nyomozunk, nem baj, ha a bűneseteink felderíthetetlenek is maradnak.

Az se bántott, hogy a szomszéd-Ausztria is alaposan lefőzött a rendőr-kutya dologban. Itt már régebb idő óta él és virágzik az „osztrák-magyar rendőr-kutya egyesület” Wien székhellyel. Hogy ennek az egyesületnek a címében miért van benne a „magyar” is, azt a legszorgosabb nyomozásom dacára sem sikerült megtudnom. Denique Wienben annyira használják nyomozásra a kutyát, hogy a bécsi rendőrség, a belügyminiszter engedélyével 1914. évben szabályozta, hogy miként kell viselkedni a rendőr-kutyával való nyomozás esetén a siker érdekében. Ezek a viselkedési szabályok így szólnak: 1. Mihelyt felfedeztek egy bűncselekményt és sejtethető, hogy a tettest, vagy bűnjeleket a közelben fel lehet találni, azonnal telefonálni vagy táviratozni kell egy rendőr-kutyáért. 2. A helyszínt nagy körben el kell zárni. Ha ház a helyszín, az ajtóktól és ablakoktól mindenkit távol kell tartani, mert a tettes azokon át menekülhetett. 3. Ha tárgyat hagyott hátra a tettes, azokat senki se érintse. Lábnyomokat széleskörben izolálni kell. El kell kerülni deszkák, ládák megmozdítását, mert ezek idegen szagot terjesztenek s a nyers fa tudvalevőleg absorbeálja a tettesről való szaglási nyomot. 4. Pontosan fel kell mindent jegyezni, amit a büntett felfedezője előadni tud s meg kell hallgatni mindenkit, akinek a helyszínén valami dolga volt a rendőkutya odaérkezése előtt. 5. Nem szabad közhírré tenni, hogy a helyszínre rendőkutya jön, nehogy a kíváncsiak közönsége zavarólag hasson.

Ime, micsoda értékes rendelkezések ezek s mekkora előhaladását s kifejlését mutatják a rendőkutya ügynek. És csudálatos, hogy bár nagyon szeretünk Lajtán túli szomszédunkkal rivalizálni, ezen a téren meg sem kíséreltük azt. Így esett meg azután, hogy a hadi kutyák kiképzése és szolgáltatása terén is csak Ausztria működött, a mi idevágó kísérleteink — elég szomorú, de való — pedig mind kútba estek. Pedig próbálgattunk egyet s mást néhányan, köztünk a mi kedves, harctéren

lévő tagtársunk Wirker őrnagy és a mi lelkes elnökünk Meszlény Pál, de minden eredmény nélkül.

Az első kísérlet 1913. évben történt, amikor Peterdy Kálmán esztergomi rendőrkapitány lelkes és fáradhatatlan munkássága folytán megalakult a „Magyarországi védő és rendőrkutya egyesület”. Peterdy maga kint járt Németországban s ott megtanulta a rendőrkutya oktatást. Eleinte nagyon nehezen ment a dolog. Küzdenünk kellett a közönnnyel és a meg nem értéssel, gyakorta a kigunyoltatással. A legsajnálatosabb, hogy a saját brancsunkban is. Sőt talán ott a legjobban. Peterdy beszerzett néhány kitanított német juhászkutyát s Esztergomban, saját költségén telepet állítván fel, tenyészetet kezdett. Amikor sikerült nekünk a fiatal egyesület élére megnyernünk Esztergom vármegye agilis főispánját Meszlény Pált — aki ez idő szerint a mi elnökünk is — akkor az egyesületi élet nagy lendületet vett. Esztergomban 1914. év július 14-én nemzetközi védő- és rendőrkutya versenyt rendeztünk, amely igen szép sikerrel járt. A rendezés munkáját Jurisch iserlohni rendőrkommisszárius s iskola-parancsnok vállalta, aki pompás kutyájával, a Greiffel maga is részt vett a versenyen. Ezenkívül az eszéki rendőrség két kutyája, Peterdy „Luxa” és „Prinze”, Szakáll szegedi rendőrkapitány „Sátánja” és egy magántenyésztő, dr. Sachs Alfréd fogorvos rendőrkutyája vett részt. Mindezek német juhászkutyák voltak, kivéve „Greiffet”. Ez egy pompás erdelterier volt. Képviseletette magát a belügyminiszterium, a földművelési miniszterium s megjelent a versenyen József főherceg is. A főherceg órákat töltött a mezőnyön, gyönyörködött a pompás versenyekben s meghallgatta Jurisch érdekes előadását a rendőrkutya képzésről. Az első díjat, amellel a főispán emléktárgyát és arany érmet Jurisch „Greiffe” kaptá, Peterdy kutyái a földművelési miniszterium díjait kapták. A többi versenyzőnek is jutott ki díj.

A verseny sikerének meg lett az eredménye. A következő 1914. évben a szatmári rendőrkongresszuson a belügyminisztert képviselő Pekáry miniszteri tanácsos már bejelenté, hogy a belügyminiszter rendőrkutyaoktató tanfolyam felállítását határozta el s erre a megfelelő költséget ki is utalta. Ugyanazon a napon azonban, amikor ez a bejelentés történt, valahol Bosnyákországban eldördül az a végzetes golyó, a világ lángba borult s mint annyi sok szép reményt és vágyat, a mi megvalósulás felé közeledő vágyunkat is a levegőbe szórta. Most nincs más tennünk, mint várnunk az eljövendő jobb jövő hajnalát.

Ezzel a méla accorddal talán be is végezhetném. Egyet azonban befejezésül még fel kell említenem. Dr. Pekáry miniszteri tanácsos a szatmári gyűlésen egy nagyon tetszetős ideát pendített meg. Azt, hogy tanulmánytárgyává kéne tenni, nem lehetne-e az általános elfogadott német juhászkutya fajt a rendőrkutya-képzésnél valamelyik törzsgyökeres magyar kutyafajjal nekünk helyettesítenünk.

A magyar ebtenyésztők országos egyesülete feladatává tűzte a magyar kutyafajták megmentését és értékesítését. Ezzel kapcsolatban tegye majd tanulmánytárgyává, hogy ezekben a magyar kutyafajtákban, a puli, komondor és kuvaszban nincsenek-e meg mindazok a nemes tulajdonságok, amelyek a német juhászkutyában megvannak s ha igen, nyissunk egy dicsőséges utat az igazi, magyar kutyafajtenyésztésnek s csináljuk meg a törzsgyökeres magyar rendőrkutyát. Hadd tünjenek el képeinkről ezek az érdekes farkasfejek s adjanak helyet a méltóságos komondornak és a kuvasznak, valamint a borzasszörű vidám és fürgé pulinak. Addig pedig hadd sokasodjanak és szaporodjanak derék szövetségeseink pompás kutyái.

Talán a közel jövőben már a szakértő rendőrök sem lesznek olyan elfogultak a kutyarendőr irányában, leküzdik az előítéleteket, furfangos jogászi scrupulusaikat sutba dobják s hallgatnak a derék iserlohni rendőrkommisszáriusra, aki most is valahol a harctéren teljesíti kutya-kötelességét: „A hazámnak háború esetén 10—12.000 kutyája áll készen. Hogy ezek az állatok éppen

úgy a rendőri szolgálatban, mint változott viszonyok között háború esetén (és milyen hamar bekövetkezett a jóslata!) eleget fognak tenni kötelességüknek, abban biztos vagyok. Éppen azért minden államnak, főleg a mi szövetségünkben álló Magyarországnak a rendőri és bűnügyi kutyakérdést teljes energiával és céltudatos-sággal kell művelnie.”

EBTENYÉSZTÉSI HIREK.

Közgyűlés. A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete ez idejű közgyűlését február 26-ára hívta össze, abban az esetben, ha a február 26-iki közgyűlés nem lesz határozatképes, 1917. március hó 5-én délután 6 órakor a Magyar Világ (IV., Kossuth Lajos-u. 18) kávéház külön termében a megjelentek számára való tekintet nélkül okvetetlenül megtartja.

Új tagok. A M. E. O. Egyesületének 1917. február 5-én tartott választmányi ülésén Nagy Emil cs. és kir. századost, Heuffel Jeanne tanárnőt és Bloss Ottó cs. és kir. századost rendes taggá választották meg.

Ismeretterjesztő előadások. A legutóbbi két ismeretterjesztő hétfői előadáson Raitsits Emil „Az ebek sarcoptes rühösségéről” és Cseh Ödön „Az átöröklés problémái”-ról értekezett nagy érdeklődés mellett. A jövőben is minden hétfőn ismeretterjesztő előadás előzi meg az egyesület összejöveteleit. (Saskör vendéglő téli kertje, IV., Irányi-u. 17.)

Tagsági díj. A tagdíj hátralékosokat ezúton kérjük, hogy ebbeli kötelezettségüknek mielőbb tegyenek eleget, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

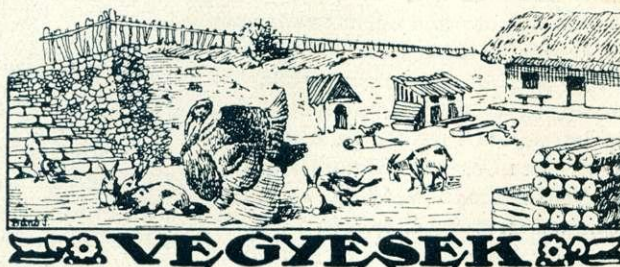
Újabb kennel név bejelentése. 19. sz. „Siculia” (utónév) vizslák, pointerek részére. Tul. Ötvös Balázs, tanár, Keszeg, Nógrádmegye.

A bejelentett kennel név iktatása ellen a törzskönyvi szabályzat 10. pontja alapján a megjelenéstől számított 4 héten belül óvást lehet emelni az egyesület titkáranál, Budapest, 112.

A „Magyar Ebtörzskönyv” közleményei. A VI. (1915—16. kötetbe beiktatott ebek: (Az ebek neve után álló számok jelzik, hogy az illető eb mely szám alatt van a M. T. E.-be iktatva. Csak törzskönyvezett kutyákkal tenyészünk.)

787. Lily-Rákos, s. foxt. Nőstény. (Wixol Rákos 294. Wiener Mädl Rákos 67.) Tul. Ilosvai L. K., Budapest, 112.

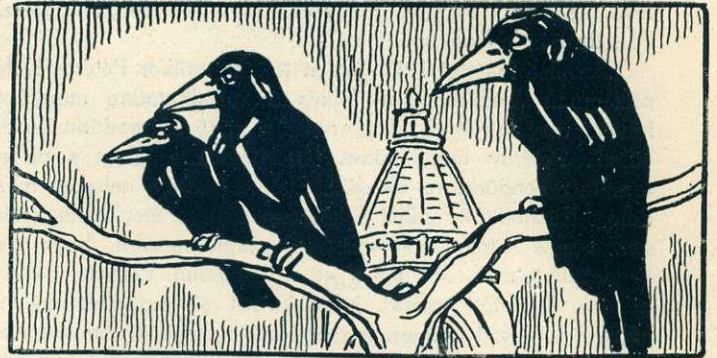
788. Muki-Floridsdorf, dr. foxt. Kan. (Dusky Nipper-Ruth, Floridsdorf.) T. u. a.
789. Aropos-Sylvester, s. foxt. Nőstény. (Champ. Yeovil Turk 718. Yeovil Doris 723.) T. u. a. (Folytatjuk.)

Az „Állatvédelem” az Országos Állatvédő Egyesület és a 44 egyesületből álló szövetség havi szaklapja. Most a háború alatt is rendesen jelenik meg dús és érdekes tartalommal. Legutóbbi száma Máday Izidor ny. min. tanácsos elnöknek két cikkét közli; az egyik gróf Ambrózy István rőpiratőről és nemzetközi madárvédelmi akciójáról szól, a másik a külföldi állatvédő rendőri intézkedésekről. Fodor Árpád szerkesztő, főtítkár „Az állatok érzései és érzelmei” címen ad filozofiai értekezést. Nászay Elza „A tűzök és az ember” címen nyújt élvezetes tárcát. Ezenkívül egyesületi és más állatvédelmi és ezekkel rokon híreket találunk a folyóiratban. A lap az Országos Állatvédő Egyesület tagjainak a 4 K tagsági díjért jár, a többi szövetséges egyesületek tagjai 2 K tagsági díjért kapják a lapot; tagság nélküli előfizetési ára is 2 K. Az Országos Állatvédő Egyesület székháza: Budapesten, IX., Ernő-utca 11—13. szám.

Előfizetőinkhöz. Felkérjük „A Természet” nagyrabecsült előfizetőit, akik még nem újították meg előfizetésüket, küldjék be az előfizetési díjat (Budapest, VI., Állatkert), nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

MI-ÚJSÁG AZ-ÁLLAT- KERTBEN?

BUDAPEST-SZÉKESFŐVÁROS-ÁLLAT-ÉS-NÖVÉNYKERTJÉNEK-KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1917.

IV. évfolyam. 2. szám.

Csütörtök, február 15.

Egyes szám ára 20 f

Dr. LENDL ADOLF és Dr. MÁRKUS JENŐ
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL

Megjelen május—szeptember hónapokban
minden kedden és pénteken, azontúl havonta
legalább egyszer. „A Természet” melléklapja

HIREK

...

Téli élet az állatkertben. Csillogó fehér-prémes hóbundában ékeskedik az állatkert. Délutánonkint a korcsolyázók és ródlizók vidám csapatai lepik el a gondozott pályákat. A ródlizók 180 méter hosszúságú lejtőről siklanak le a befagyott nagy tóra. Sok örömet szerez a fiatalságnak a szánkázás is. Kis ponnilovaktól vont négycsörgős szánka siklik végig a friss havon. Az állatkerti téli sport az egyhónapos iskolai szünet folytán most még élénkebb. Az esti órákban a felnőttek is nagy számban keresik föl az állatkertet. A minap beállott nagy hideget nagyon megérezték az állatkert vadjai. Az első hideg napokban az oroszlánokat nem is engedték ki, most azonban már déltájban egy-egy félóra kimehetnek a szabad levegőre. A félórai levegőzést megkapják az exotikus állatok is. A zsiráf, elefánt, antilop, oroszlán, tigris, majom, strucc s a kis madarak belső házaik állandóan fűtik, természetesen igen mérsékelt, mert a tapasztalat szerint a melegebb éghajlat alól származó állatok aránylag könnyen megszokják az állandó mérsékelt meleget és hamar hozzáedződnek a hideghez is. Mutatja ezt az is, hogy az állatok között általában igen kevés hűléstől származó megbetegedés fordul elő. A jegesmedve, rénszarvas, rozsomák és nyestfélék, melyek a hideg klímához szoktak, annyira jól érzik magukat a mostani kemény hidegben, hogy éjjel-nappal szeretnének künn lenni a szabad levegőn. Ezeknek a házikóit természetesen nem fűtik. A madarak közül a csikorgó telet a vadludak, kacsák és különféle vízi szárnyasok szeretik legjobban. Ezek társaságában a gém- és daruféléket szintén szabadon teletetik és igen könnyen bírja a hideg telet a délamerikai strucc is. Fűtetlen helyiségben tartják a szarvasokat, bölényeket,

bivalyokat, zergéket, kecskeféléket és kőszáli bokkakat is, amelyekből nemrégén néhány ritka szép példányt kapott az állatkert Schönbrunnból.

Állati vér mint élelmiszer. Csak kevesen tudják, hogy a levágásra kerülő állatok vére nagy mennyiségben tartalmaz fejejét, mely az emberi táplálkozásnak egyik elengedhetetlen kelléke. A vér ennek következtében, tápláló értékét tekintve, igen közel áll a húshoz, mindazonáltal — a hurkakészítésnél felhasznált disznóvér kivételével — felhasználatlanul elvész. Ennek oka bizonyára az az általános ellenszenv, mely a vér irányában megnyilvánul, továbbá az a körülmény, hogy a vér csak rövid ideig tartható meg romlatlan állapotban s igen hamar átmegy rothadásba. Most azonban egy német fiziologusnak, F Hofmeister strassburgi tanárnak sikerült az állati vérből bizonyos port előállítani, mely találmányával az említett hátrányokat megszüntette. Hofmeister eljárása a következő: a defibrinált vért megszáritják, miután előbb foszforsavat vegyítettek hozzá, amely az emberi szervezetre értékebb, mint bármely más ásványi só. Az ilykép nyert vastag pépből szűrés útján eltávolítják az értéktelen anyagokat, míg a zsiradék és a lecithin visszamarad. Miután még erős nyomású sajtóval eltávolítottak lehetőleg minden vizet, a megszáritott masszát porrá őrlik. Ez a nagy tápláló értékű por színre a kakaóhoz hasonlít s ize a liszt ízére emlékeztet.

Szeretik az állatkertet. Hogy mennyire szereti a közönség az állatkertet, annak szép példáját láttuk a minap reggel a nagy hóesés után. A jégpályán, a ródlipályán és szánúton annyi hó feküdt vastag rétegben, hogy se korcsolyázni, se ródlizni, de még szánkózni sem lehetett, mert az apró ponnilovak térdig süppedtek be. Munkásember volt ugyan elég, az örök és ápolók feleségei ki voltak ren-

delve a hóeltakarításhoz, de hát nem bírták a munkát. Pedig már jött a téli sportot kedvelő közönség, hogy ellepje a pályákat. Egyszerre csak nekigyürkőzött vagy húsz-harminc fiatal ember, felretették korcsolyájukat és kezdtek segíteni söpörni, lapátolni s a kis lovacskákat helyett a hóval megrakott kocsikat húzni. Egy óra alatt rendbe jött a forgalom, mind-egyik pálya, azután kezdődött a sport.

Hústalan napok az állatkertben. Rossz idők járnak a hűsevő állatokra. A régi jó időkben csak egy hústalan napjuk volt a ragadozó állatoknak, mióta azonban a lóhús az emberi táplálkozás fontos élelmicikkei közé avanszált, azóta az állatkertben is szűkebb adagokban mérik a hűsevő állatok eledeletét. Most már nekik is két hústalan napjuk van egy héten: hétfőn és pénteken. A különbség köztük és az emberek között csak az, hogy az állatoknak a hústalan napokon semmit sem szabad enniök.

Kenyérvizsgálat górcső útján. Az a körülmény, hogy manapság általában burgonyakeményítőt kevernek a kenyérbe, az elé a feladat elé állította az élelmiszerek vizsgálatával foglalkozó vegytant, hogy ennek, valamint egyéb anyagoknak a kenyérben való jelenlétét megállapítsa. Ez a megállapítás — mint a Chemiker Zeitung-ban olvassuk — a kenyérpreparátum előző megfestése után igen célszerűen történhetik górcső útján. Amíg ugyanis a rozs- és búzakeményítő csak nehezen és hosszadalmas eljárással veszi fel az anilinfestéket, addig a burgonyakeményítő nyomban reagál a festékanyagra, különösen a thionin nevű festékre. Górcső alatt az ilyen preparátumban a burgonyakeményítő ibolyaszínű, míg a rozs és búza lisztje sötétvörös. Evvel a módszerrel különben a gabona kiörlésének fokozata is könnyen megállapítható.

A kiadásért felelős: RAITITSITS EMIL.

Tessék
Állatkerti bérletjegyet
.....
váltani

Az évi bérletjegy ára felnőtteknek 10 K,
gyermeknek 10 éves korig 5 K. :: Vízit-
alakú jó fényképet kérünk a bérletjegyhez.

GUNDEL KÁROLY
.....

(WAMPETICS F. UTÓDA)

**Állatkerti külső
nagyvendéglője**

A főváros nagyközönségének találkozóhelye. :o: :o:
Állandóan nyitva. Kitűnő magyar és francia konyha,
elsőrendű fajborok, részvényserfőzdei sör. Társas-
vacsorák és esküvők részére
nagy külön helyiségek. :o: :o: **GUNDEL KÁROLY**

*Festék-, kátrány- és vegyi-
termékek gyári raktára*

Kún·Sándor

=====
Telefon 782
=====

*Budapest, IV.,
Ferenc József-rakpart 18.*

AMERIKAI
IRODABÚTOROK ÉS TELJES
IRODABERENDEZÉSEK

pénzintézetek, hatóságok stb. részére.

Árjegyzék díjtalan.

LINGEL-BÚTORGYÁR

Budapest VII. ker., Rózsa-utca 4. sz.

Az állatkertben nézzük meg
az akváriumot
és a pálmaházat
ott szép emléktárgyak ::
jutányos áron kaphatók!

**Hazánk elsőrangú halkonzerv
és halcsemege gyára:**

WELLEMINSKY
ÉS·GOTTLIEB

„Adria“ Halkonzervgyárak R.-T.
Budapest, VI., Vágány-u. 12.

Kimerítő árjegyzékkel készséggel szolgálunk.

Spolárits György

**Az állatkerti belső
nagyvendéglőben
és kávéházban**

elsőrangú ételek és italok.
Társas ebédeket és vacsorákat minden igényt
kielégítően rendez :o: Számos látogatást kér
SPOLÁRITS GYÖRGY kávé és vendéglős.